

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність **052 Політологія**
Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні
кафедри політичних інститутів та процесів
Протокол № 5 від 1 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023р.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Назва дисципліни	Історія політичної думки України
Освітня програма	Політологія
Спеціальність	052 Політологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни (основна/вибіркова)	Основна
Курс / семестр	1 курс (1, 2 семестри)
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 30 год. Семінарські заняття – 30 год. Самостійна робота – 120 год
Викладач (-і)	Мищук Мар'яна Богданівна
Контактний телефон	0970878570
E-mail викладача	mariana.mishchuk@pnu.edu.ua
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/9a3f72bb1cd1cbf08df6
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Історія політичної думки України» є обов'язковою компонентою зі спеціальності «Політологія» для освітньої програми бакалавр «Політологія», яка викладається в 1 та 2 семестрах в обсязі 9 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Програма курсу спрямована на формування системного мислення, поглиблення знань з «Історії політичної думки України». Сьогодні цілком очевидно, що політика знаходиться в центрі практично всіх суспільно-політичних тай навіть соціально-економічних перетворень, впливаючи як безпосередньо, так і опосередковано на інтереси всіх людей на земній кулі. Тому при вивченні політичної думки України дуже важливо навчитися аналізувати процеси і явища, виявляти причини, що їх породжують, їх сутність, характерні ознаки та особливості. Політична наука представляє собою міждисциплінарну інтегруючу науку, для вивчення якої потрібні досягнення багатьох гуманітарних наук. Політична наука (політологія) в Україні досліджує політичну систему суспільства, інституціональні форми, функції, типології влади, засоби і цілі політики, політичні процеси (управління та ін.), аналізує теорії внутрішньої та зовнішньої політики, політичної стратегії і тактики, техніку організації влади, прийняття рішень, роботи апаратів управління, виборчих процесів, діяльності політичних партій, політичної еліти та лідерів.</p> <p>Історія політичної думки України покликана сприяти подоланню стереотипних уявлень про політику як протистояння, конфлікти і утвердження в суспільстві свідомості її</p>	

розуміння як засобу агрегування і артикуляції суспільних інтересів індивідів, досягнення консенсусу.

Програма включає відомості, що поглиблюють і доповнюють зміст навчальних предметів з політичної історії, теорії міжнародних відносин, філософії, історії України тощо.

Проголошення незалежності України, закріплене підсумками всенародного референдуму, створило нову суспільно-політичну реальність у нашій державі. Першочергово постала потреба творення нової політичної системи, вагомими структурних елементів якої є, безперечно, політична ідеологія, норми моралі, звичаї, традиції, тісно пов'язані та відображені у політичній думці народу.

Політична думка — результат політичного мислення; один з напрямів суспільствознавства, який займається дослідженням політики у межах філософії політичної, філософії історії, політичної соціології, психології, політичної теорії, теорій держави і права, міжнародних відносин. Генеза політичної думки України нерозривно пов'язана з історією українського народу. Українська політична думка розвивається в рамках конкретного історичного періоду та визначає і формує уявлення людей про державну організацію суспільства, взаємовідносини індивіда, колективу, суспільства, держави, людства, активне ставлення людини до світу, обґрунтовує і розробляє правила, норми політичних дій і поведінки, морально-політичні цінності та принципи. Вивчення й узагальнення вітчизняного політичного досвіду, ознайомлення з провідними суспільно-політичними та ідеологічними доктринами й концепціями, що сприяє підвищенню політичної культури народу та молоді, зокрема

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: ґрунтовне вивчення студентами політичних концепцій парламентаризму теоретиків світової та української суспільно-політичної думки, типів парламентів, особливостей організаційної структури та функціонування представницьких органів влади, парламентської та депутатської етики.

Основними цілями вивчення дисципліни є: опанування студентами понятійно-категоріальним апаратом; засвоєння матеріалу з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи; аналіз важливих проблем; вміння застосовувати набуті знання у майбутній професійній і громадській діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегальна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у політичній сфері суспільства, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетенції:

ЗК-7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК-3. Здатність описувати, пояснювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК-5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Програмні результати навчання:

ПРН-7 Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення

ПРН-9. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

ПРН -10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

ПРН-12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
1 та 2-й семестри	052 Політологія	I курс	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам.роб
Тема 1. ПІДУ ЯК НАУКОВА ДИСЦИПЛІНА.	2		
Тема 2. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНИХ ІДЕЙ У ПЕРІОД КИЇВСЬКОЇ РУСІ.	2	2	10
Тема 3. ПОЛІТИЧНА ДУМКА ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ		4	8
Тема 4. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА XIV- ПОЧ. XVII ст.	2	2	10
Тема 5. РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНИХ ІДЕЙ В ПЕРІОД ГЕТЬМАНЩИНИ	2	4	10
Тема 6. ПОЛІТИЧНА ДУМКА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст.	2	2	10
Тема 7. ЛІБЕРАЛЬНІ ТА АВТОНОМНО-ФЕДЕРАЛІСТИЧНІ ІДЕЇ М. ДРАГОМАНОВА	2	4	10
Тема 8. ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ СПЕКТР XIX ст.	2	2	10
Тема 9. ПОЛІТИЧНА ДУМКА ПЕРІОДУ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ ПОЧАТКУ 20 ст.	4	2	12

ТЕМА 10.ДЕМОКРАТИЧНО-НАРОДНИЦЬКИЙ НАПРЯМ	2	2	10
Тема 11. УКРАЇНСЬКИЙ КОНСЕРВАТИЗМ	4	4	10
Тема 13. НАЦІОНАЛІЗМ	4		10
Тема 14.СОЦІАЛІЗМ ТА НАЦІОНАЛ-КОМУНІЗМ	2	2	10
Заг.	30	30	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання курсу	<p>Структура розподілу балів передбачає 4 форми контролю за навчанням студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) поточний контроль (10 балів); 2) контрольна робота (20 балів); 3) підготовка презентації/написання реферативної роботи (10 балів); 4)тест (10 балів). <p>Загальна кількість – 50 балів. Підсумковий контроль – іспит проводиться згідно графіку навчального процесу в останній місяць семестру і передбачає написання екзаменаційної письмової роботи/тестування (максимально – 50 балів). Сумарна кількість – 100 балів.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення студентами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання студентами індивідуального завдання. 3) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. <p>Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання:</p> <p>1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти.</p> <p>5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями;</p>

	<p>узагальнення відсутні.</p> <p>8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; студент розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p> <p>13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій.</p> <p>18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми.</p> <p>Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.</p> <p>Загальна кількість – 20 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу.</p> <p>Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях:</p> <p>виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування,</p>

	<p>вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності</p>		
Критерії оцінювання презентації/реферату	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 70%; padding: 5px;">робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук студента, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні</td> <td style="width: 30%; padding: 5px; text-align: center;">9-10 балів</td> </tr> </table>	робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук студента, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні	9-10 балів
робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук студента, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні	9-10 балів		

	гіпотези з досліджуваних проблем;	
	наукове дослідження студента виконане на достатньо високому рівні, але має незначні недоліки в технічному оформленні, укладанні списку літератури, стилістиці тексту;	7-8 балів
	тема розкрита неповно	6
	робота не відповідає переважній більшості вимог до наукових досліджень, але має структуру, у списку літератури зазначено більше трьох джерел;	3-5 балів
	розкритий лише окремих аспект	1-2 бали
	презентація/реферат не захищений	0
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. <p>Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.</p>	
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>	
7. Політика навчальної дисципліни		
<p><i>Політика курсу</i> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим. Політика курсу передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 15.00 год. – 17.00 год. У випадку запозичених робіт,</p>		

випадків плагіату, виявів академічної недобропорядності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентів (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача освіти можливість і порядок відпрацювання пропущених занять регламентується [Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника \(введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.\)](#)

Неформальна освіта. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

Основна:

1. Баган О. Націоналізм і націоналістичний рух. Історія та ідеї. Дрогобич, 1994.
2. Багатопартійна Українська держава на початку ХХ ст. Програмні документи перших українських політичних партій. К., 1992.
3. Бандера С. Перспективи української революції. Мюнхен, 1978.
4. Бебик В.М. Політологія. Теорія. Методологія. Практика. К., 1997.
5. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. К., 1988.
6. Великий українець: матеріали з життя та діяльності М.Грушевського. К., 1992.
7. Величко С. Літопис. Т.1-2. К., 1991.
8. Верстюк В. Українська Центральна Рада. К., 1997.
9. Верстюк В., Остапенко Т. Діячі Української Центральної Ради. К., 1998.
10. Вивід прав України. Збірник документів і матеріалів. Львів, 1991.
11. Винниченко В. Відродження нації. В 3-х тт. К., 1990. Т.І.
12. Винниченко В. Відродження нації. В 3-х тт. К., 1990. Т.ІІ.
13. Винниченко В. Відродження нації. В 3-х тт. К., 1990. Т.ІІІ.
14. Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. К., 1991.
15. Галицько-Волинський літопис. Львів, 1994.
16. Гелей С.Д. Консервативна течія в політичній думці України ХІХ ст. Львів. 1996.
17. Гелей С.Д. Українська консервативна політологічна думка першої половини ХХ ст.- Львів. 1998.
18. Гелей С.Д. Українська народна республіка в оцінках ідеологів українського консерватизму – В. Липинського та В. Кучабського. *Вісник Львівської комерційної академії*. 1998. т.2, ч. 2/3.
19. Гелей С.Д., Рутар СМ. Основи політології: Навч. посібн. К., 1999.
20. Горинь М. М. Запалити свічу / упоряд. В. В. Овсієнко. Харків : Права людини, 2009. 328 с.
21. Горинь М. М. Листи з-за ґрат. Харків : Права людини, 2005. 288 с.
22. Григоренко П. Приховування історичної правди. Наші будні. До питання державної незалежності і взаємин між народами СРСР К. : Українська прес-група, 2012. 112 с.
23. Грицак Я. Іван Франко в еволюції української політичної думки. *Сучасність*. 1994. № 9.

24. Грушевський М. Звичайна схема «руської» історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства // *Вивід прав України. Львів, 1992.*
25. Грушевський М. Ілюстрована історія України. К., 1990.
26. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 тт., 12 кн. К., 1991–1999.
27. Грушевський М. Очерк истории украинского народа. – К., 1990.
28. Декларація про державний суверенітет України. – К., 1990.
29. Деревінський В. Вячеслав Чорновіл. Нарис портрету політика. Тернопіль : Джура, 2011. 224 с.
30. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 330 с
31. Дністрянський С. Загальна наука права і політики. Прага : Наклад Укр. ун-ту в Празі, 1923. – 393 с.
32. Дністрянський С. Нова держава. Відень, Прага, Львів: Український скиталець, 1923. 29 с.
33. Донцов Д. Націоналізм / Д. Донцов. Львів : Вид-во Тараса Сороки, 2009. 306 с.
34. Донцов Д. Вибрані твори / Д. Донцов : у 10 т. ; Т. 1 : Політична аналітика (1912–1918)] / Упоряд., передм., комент. О. Багана. Дрогобич Львів : ВФ «Відродження», 2011. 328 с.
35. Дробот І. Трансформації української державно-соборницької ідеї (1920–1930-ті роки) / І. Дробот. К. : ФАДА, ЛТД, 2002. – 343 с.
36. Драгоманов М.П. Австро-руські спомини (1867-1877) // *Літературно-публіцистичні праці: У 2 т. К., 1970. Т.1.*
37. Драгоманов М.П. Автобіографическая заметка // *Літературно-публіцистичні праці: У 2 т. К., 1970. Т.1. С.39-68.*
38. Драгоманов М.П. Листи на Наддніпрянську Україну // *Літературно-публіцистичні праці: У 2 т. К., 1970. Т.1.*
39. Драгоманов М.П. Передне слово до “Громади” // *Вибрані твори. Збірка політичних творів з примітками. Прага-Нью-Йорк, 1937.*
40. Драгоманов М.П. “Программа” // *Вибрані твори. Збірка політичних творів з примітками. — Прага-Нью-Йорк, 1937. С.148-151.*
41. Драгоманов М.П. Пропащий час. Українці під московським царством (1654-1876). // Драгоманов М.П. Вибране. К., 1991.
42. Драгоманов М.П. Чудацькі думки про українську національну справу // Драгоманов М.П. Вибране. К., 1991.
43. Драгоманов М.П. Шевченко, українофіли і соціалізм // Драгоманов М.П. Вибране. — К., 1991.
44. Ейхельман О. Проект Конституції (Основних державних законів) Української народньої республіки / Турчин Я. Б. Отто Ейхельман: постать на злам століть. Політологічний дискурс. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. С. 439–519
45. Злупко С.М. Сергій Подолинський - вчений, мислитель, революціонер. -Лівів, 1990.
46. Іванов В.М. Історія держави і права України: Навч. посіб. К. : МАУП, 2002 Ч.1.
47. Іванов В.М. Історія держави і права України: Навч. посіб. К. : МАУП, 2003 Ч.2.
48. Історія русів. К., 1990.
49. Івасечко О. Державницька концепція Р. Лащенко в контексті розвитку політичної науки міжвоєнного періоду (1918–1939) *Гілея*. 2011. Вип. 49 (7). С. 666–670.
50. Івасечко О. Лащенко Ростислав / В. Малиновський // *Історія політичної думки : навч. енцикл. слов.-довід. / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми ; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, В. Г. Шипунов та ін.]. Львів : Новий Світ-2000, 2014. С. 366–368.*
51. Івасечко О. Я. Р. Лащенко: теоретичне осмислення ідеї народоправства / О. Я. Івасечко // *Українська національна ідея: реалії і перспективи розвитку. –2010. – Вип. 22. – С. 18–25.*

52. Кармазіна М.С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець XIX – початок XX століття). — К., 1998.
53. Карпенко М. Гетьман Іван Мазепа як будівничий Української держави. — Суми, 1999.
54. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі Опору 1960-1980 років. — К., 1995.
55. Касьянов Г. Українська інтелігенція 20 – 30-х років: соціальний портрет та історична доля. — К.; Едмонтон, 1992.
56. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX – XX ст. Соціально-політичний портрет. — К., 1993.
57. Кентій А. Збройний чин українських націоналістів 1920–1956 рр.: Історико-архівні нариски : у 2 т. / А. Кентій. — Т. 1 : Від Української Військової Організації до Організації Українських Націоналістів. 1920–1942. К. : Держ. комітет архівів України, 2005. — 332 с.
58. Кентій А. Збройний чин українських націоналістів. 1920–1956. Історико-архівні нариски : у 2 т. / А. Кентій. — Т. 2 : Українська повстанська армія та збройне підпілля Організації українських націоналістів. 1942–1956. — К. : Держ. комітет архівів України, 2008. — 415 с.
59. Кирило-Мефодіївське товариство. У 3-х т. — К., 1990.
60. Конституційні акти України. 1917 – 1920. Невідомі конституції України. — К., 1992.
61. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. — К., 1996.
62. Копиленко О.Л. Повернення М.С. Грушевського. - К., 1991.
63. Копиленко О.Л. “Українська ідея” М. Грушевського: історія і сучасність .- К., 1991.
64. Костомаров М.І. “Закон Божий” (Книга буття українського народу). - К., 1991.
65. Кресіна І., Кресін О. Гетьман П. Орлик і його Конституція. К., 1993.
66. Крип'якевич І. П. Б. Хмельницький. — Львів, 1990.
67. Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство. — К., 1984.
68. Кугутяк М. Галичина: сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (XIX ст. — 1939). — Івано-Франківськ, 1993.
69. Кухта Б.Л. З історії української політичної думки. К., 1994.
70. Кучабський В. Україна і Польща. Львів, 1993.
71. Лащенко Р. Лекції по історії українського права : у 2 т. Т.1: Княжа доба / Р. Лащенко. — Прага, 1923. — 150 с. URL: <http://diasporiana.org.ua/istoriya/3471-lashhenko-r-lektsiyi-po-istoriyi-ukrayinskogo-prava-t-1-knyazha-doba/> Лащенко Р. Лекції по історії українського права : у 2 т. Т. 2: Литовсько-польська доба / Р. Лащенко. — Прага, 1924. 78 с. URL: <http://diasporiana.org.ua/istoriya/3465-lashhenko-r-lektsiyi-po-istoriyi-ukrayinskogo-prava-t-2-litovsko-polska-doba/>
72. Левенець Ю. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина XIX - початок XX століття). К., 2001.
73. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців: 1848-1918: В 2 ч. - Львів, 1926-1927.
74. Липа Ю. Призначення України. Львів : Просвіта, 1992. 270 с.
75. Липа Ю. Розподіл Росії. Львів : Ін-т народознавства НАН України, 1995. — 147 с.
76. Липинський В. Чорноморська доктрина / Ю. Липа. Одеса, 1942. 166 с.
77. Липинський В. Листи до братів хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму. К. : Київ Філадельфія, 1995. 470 с.
77. Липинський В. Україна на переломі. 1657–1659 / В. Липинський. — Відень, 1920. — 304 с. URL: <http://diasporiana.org.ua/politologiya/6515-lipinskiy-v-ukrayina-na-perelomi-1657-1659-zamitki-do-istoriyi-ukrayinskogo-derzhavnogo-budivnitstva-v-xviii-stolitti/>

78. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Т.1,2. К., 1991.
79. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки. К., 1992.
80. Літопис Руський. Київ., 1989.
81. Літопис Самовидця. К., 1991.
82. Лук'яненко Л. Вірую в Бога і в Україну. К. : Софія-А, 2007. 307 с.
83. Лук'яненко Л. Де ти, доле України?. К. : Телерадіокомпанія «ІК», 2011. 267 с.
84. Лук'яненко Л. Національна ідея і національна воля. К. : МАУП, 2003. – 296 с.
85. Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996.
86. Мицик Ю. Політичні концепції Богдана Хмельницького: деякі аспекти реалізації // Доба Богдана Хмельницького (до 400 річчя від дня народження великого гетьмана). Збірник наукових праць.-К., 1995.
87. Мірчук П. Українська Повстанська Армія 1942 – 1952: Документи і матеріали. Львів., 1991.
88. Міхновський М. Самостійна Україна // Вивід прав України. Львів, 1991.
89. Оріховський С. Напучення польському королю Сигизмунду Августу // Українські гуманісти епохи Відродження: Антологія: К., 1995.
90. Основи політології: Підручник/ За ред. Ф.М.Кирилюка. - К., 1995.
91. Павко А.І. Політичні партії, організації в Україні: кінець ХІХ – початок ХХ століття; зародження, еволюція, діяльність, історична доля. – К., 1996.
92. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія: Конспект лекцій. Навч. посібн. для студентів вищих закладів освіти України. К., 1999.
93. Пеленський Я. В. Липинський – засновник державної школи в українській історіографії. *Укр. Іст. журн.* 1992. №2.
94. Петлюра С.В. Вибрані твори та документи. К., 1994.
95. Повість врем'яних літ: Літопис. К., 1990.
96. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібн. для студентів вищих навч. закладів.-К., 1997.
97. Потульницький В. Історія української політології. Концепції державності в українській зарубіжній історико-політичній науці. К., 1992.
98. Потульницький В. Нариси з української політології. - К., 1994.
99. Потульницький В.А. Наукова діяльність М.С. Грушевського в еміграції (1919-1924 рр.) // *Укр. іст. журн.* 1992. - №2.
100. Потульницький В. А. Політична доктрина В. Липинського // *Укр. іст. журн.* 1992.-№ 9.
101. Прицак О. Історіософія та історіографія Михайла Грушевського. Київ, Кембрідж, 1991.
102. “Русалка Дністрова”. Документи і матеріали. К., 1989.
103. Самостійна Україна: Збірник програм українських політичних партій початку ХХ ст. – Тернопіль, 1991.
104. Слово о полку Ігоревім. К., 1989.
105. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української конституції. – К., 1993.
106. Смолій В.А., Степанков В.І. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет. К., 1995.
107. Смолій В.А., Степанков В.І. Богдан Хмельницький. Хроніка життя та діяльності. К., 1994.
108. Смолій В.А., Степанков В.І. Правобережна Україна в другій половині ХVІІ – ХVІІІ ст.: проблеми державотворення. К., 1993.
109. Смолій В.А., Степанков В.І. Українська державницька ідея. К., 1997.
110. Солдатенко В.Ф. Українська революція. Концепція та історіографія. К., 1997.
111. Телешун С.О. Національне питання в програмах українських політичних партій в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. К., 1996.
112. Тишик Б., Вівчаренко Б. Суспільно-політичний лад і право України у складі

- Речі Посполитої та Литовської держави. Л., 1996.
113. Томашівський С. Перший похід Богдана Хмельницького в Галичину: Два місяці української політики 1648 р. Л.: 1914.
 114. Томашівський С. Під колесами історії: нариси і статті. – Берлін: “Українське слово”, 1922.
 115. Томашівський С. Т. Про ідеї, героїв і політику. Львів, 1929.
 116. Українська державність у ХХ столітті. Історико-політологічний аналіз / О.Дергачов (керівник авт. колективу). К., 1996.
 117. Українська ідея. Історичний нарис. К., 1995.
 118. Українська політологія: витоки та еволюція. Навч. посібн. / За ред.Ф.М.Кирилюка.К., 1995.
 119. Українська соціально-політична думка в ХХ ст.: документи і матеріали / порядн. Т.Гунчак, Р.Соляник. К., 1993.
 120. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали. Т.1. К.,1996; Т.2 К.,1997.
 121. Франко І. “Громада” і “задруга” серед українського народу в Галичині і на Буковині // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т. К., 1984. Т.44, кн. 1.
 122. Франко І. *Ukraina irredenta* // Вивід прав України. Нью-Йорк, 1964.
 123. Франко І. Галицьке українофільство // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т. Т.46.-К., 1985.Кн. 1.
 124. Франко І. До історії соціалістичного руху // Іван Франко: про соціалізм і марксизм. Нью-Йорк, 1966.
 125. Франко І. Поза межами можливого // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т. К., 1986.- Т.45.
 126. Франко І. Програма галицьких соціалістів // Зібр. тв.: У 50 т. К., 1986. Т.45.
 127. Франко І. Що нас єднає і що розділяє // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т. К., 1984. — Т. 44. - кн.1.
 128. Хвильовий М. Твори: В 2 т. - К, 1990. - Т. 1-2.
 129. Хвильовий М. Україна чи Малоросія?: Памфлети. К.: Смолоскип, 1993.
 130. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. - Нью-Йорк, 1991.
 131. Шевчук В. Козацька держава. Етюди до історії українського державотворення. К., 1995.
 132. Шморгун О. Українська ідея та українська ідеологія в державотворчій концепції В'ячеслава Липинського // Політичні читання. – 1993. - №4.

Допоміжна

1. Академічна наука: становлення і розвиток дослідницьких установ та напрямів досліджень // У кн. : Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 т. Т. 1. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса ; редкол.: О. Рафальський (гол.), М. Кармазіна, О. Майборода. – К. : Парлам. вид-во, 2016. – 656 с. – С. 325–380.
2. Горбатенко В. П. Проблеми розвитку політичної науки і освіти в Україні / В. П. Горбатенко // Суспільно-політичні процеси. 2016. Вип. 4. С. 303–306.
3. Горбатенко І. А. Політична наука і освіта в Україні: передумови виникнення, процес становлення, перспективи розвитку: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.01 / І. А. Горбатенко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – 20 с. Горбатенко І. А. Проблеми і перспективи розвитку політичної науки і освіти в Україні / І. А. Горбатенко // Зб. наук. пр. звітно-наук. конф. викладачів ун-ту за 2011 рік (9–10 лютого 2012 р., м. Київ) [«Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету»]: у 2 ч. – Ч. 1. – К : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2012. С. 123–124.
4. Історія політичної думки: навч. енцикл. слов.-довід. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [В. М.

Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Львів : Новий Світ – 2000, 2014. – 765 с. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. – Львів : Новий Світ–2000, 2017. – Т. 2.: XX – початок XXI ст. 598 с.

5. Кармазіна М. Політична наука в Україні: дисертаційний аспект / М. Кармазіна // Політичний менеджмент. 2008. № 3. С. 17–28. Кармазіна М. Політична наука: предмет, структура, методологія / М. Кармазіна // Політичний менеджмент. 2010. № 1. С. 19–33.

Інформаційні ресурси

1. Книш З. Сьогодні і Завтра (думки націоналіста)// <http://diasporiana.org.ua/ideologiya/2147-knish-z-sogodni-i-zavtra-dumki-natsionalista/>
2. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка // <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
3. Бібліотека соціологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.socd.univ.kiev.ua/PUBLICAT/index.phtml>
4. EXLIBRIS :: українська електронна бібліотека // <http://exlibris.org.ua/>
<http://www.ukrexlibris.com/>
5. Історія національного руху України <http://ukrstor.com/>
6. // <http://litopys.org.ua/> <http://litopys.kiev.ua/>
7. [Історія України](http://historyua.narod.ru/) // <http://historyua.narod.ru/>
8. Роботи Зиновія Книша. Історія ОУН-УПА // <http://knysh.onestop.net/>
9. Основна література з історії ОУН-УПА: монографії та статті, джерела, фотоматеріали та ін. // <http://oun-upa.org.ua/> <http://oun-upa.onestop.net/>
10. Он-лайн версія публікації "Літопис УПА", англ. // <http://infoukes.com/upa>
11. Степан Бандера життєпис, книги, статті самого С. Бандери та про нього // <http://stepanbandera.org/>
12. Короткий біографічний нарис С. Банедри. Автор - Ігор Набитович // <http://zavoliuua.narod.ru/>
13. Основна інформація про історію ОУН-УПА. Документи, фотографії // <http://tim.net.ua/upa/> <http://tern.ukrpack.net/upa/>
14. Коротка історія УПА, англ. // <http://kolos.com/readroom/upa.html>
15. Статті з історії українського націоналізму // <http://run.org.ua/>
16. П. Толочко, Н. Яковенко, А. Капеллер, В. Липинський, М. Драгоманов // <http://ukrhistory.narod.ru>
17. Довідник правителів України з IX ст. по 1920 р. // <http://pravyteli.onestop.net/>
18. Михайло Грушевський, Ілюстрована Історія України, // <http://unitest.com/uahist/>
<http://uahistory.kiev.ua/>
19. Книги, статті, документи, карти з історії України. В. Анатонович, О. Апанович, М. Костомаров // <http://www.ua-history.narod.ru/>
20. Кілька книжок з історії України: Пол Роберт Магоці Історія України; Ендрю Уилсон Українці. Нація яку не очікували; Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження Слов'ян та ін; хронологія; посилання // <http://vittop10.g2gm.com/ukrainian/ukrainian.html>
21. Книги, статті та документи: Антонович Володимир. Про козацькі часи на Україні; Апанович Олена. Українсько-російський договір 1654 року; Костомаров Микола. Книга буття українського народу; // <http://ua-history.narod.ru/>
22. Присвячено життю і творчості Т.Г. Шевченка // <http://kobzar.info/>
23. Універсали Центральної Ради; Бестейська угода; Конституція Пилипа Орлика; Емський указ 1876 року; Закони про тимчасовий державний устрій України (1918); Грамота до всього українського народу (1918); Тимчасовий основний закон

(ЗУНР)// <http://historydocs.narod.ru/ukr.htm>

24. Список правителів України (князі, гетьмани, метрополити, члени урядів) в VI-на поч. XX ст.// http://www.geocities.com/prysjan/in_40.html

25. Інтернет-версія культурологічного часопису "І" <http://www.ji.lviv.ua/index.htm>

Викладач:

Міщук М.Б.